ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 23ης Φεβρουαρίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-358/93 και C-416/93,

που έχει ως αντικείμενο αιτήσεις του Juzgado Central de lo Penal de la Audiencia Nacional προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο τών ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Aldo Bordessa (υπόθεση C-358/93)

και

Vicente Marí Mellado,

Concepción Barbero Maestre (υπόθεση C-416/93),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 59 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και των άρθρων 1 και 4 της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ 1988, L 178, σ. 5),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, F. A. Schockweiler και P. J. G. Kapteyn (εισηγητή), προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, K. N. Κακούρη, J. C. Moitinho de Almeida και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Tesauro
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

στη μεν υπόθεση C-358/93:

— το Ministerio Fiscal, εκπροσωπούμενο από τον Florentino Orti Ponte, Fiscal de la Audiencia Nacional,

— ο Aldo Bordessa, εκπροσωπούμενος από τον Francisco Velasco Muñoz Cuellar, Procurador de los Tribunales, και τον José Colls Alsius, δικηγόρο Βαρκελώνης,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Navarro González, γενικό διευθυντή συντονισμού νομικών και θεσμικών κοινοτικών θεμάτων, και τον Bravo-Ferrer Delgado, abogado del Estado,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Luis Fernandes, διευθυντή της νομικής υπηρεσίας της Γενικής Διευθύνσεως Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Υπουργείο Εξωτερικών, και τον Jorge Santos, νομικό σύμβουλο της Τράπεζας της Πορτογαλίας,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, και τον Derrick Wyatt, QC,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Thomas Cusack, νομικό σύμβουλο, και την Blanca Rodríguez Galindo, μέλος της νομικής υπηρεσίας,

στη δε υπόθεση C-416/93:

— το Ministerio Fiscal, εκπροσωπούμενο από τον Florentino Orti Ponte, Fiscal de la Audiencia Nacional,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Navarro González, γενικό διευθυντή συντονισμού νομικών και θεσμικών κοινοτικών θεμάτων, και τον Bravo-Ferrer Delgado, abogado del Estado,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Nicolas Eybalin, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στο ίδιο Υπουργείο,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Luis Fernandes, διευθυντή της νομικής υπηρεσίας της Γενικής Διευθύνσεως Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Υπουργείο Εξωτερικών, και τον Jorge Santos, νομικό σύμβουλο της Τράπεζας της Πορτογαλίας,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Blanca Rodríguez Galindo και την Hélène Michard, μέλη της νομικής της υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Ministerio Fiscal, του Aldo Bordessa (υπόθεση C-358/93), του Vicente Marí Mellado και της Concepción Barbero Maestre (υπόθεση C-416/93), εκπροσωπουμένων από τον D. Alvarez Pastor, δικηγόρο Μαδρίτης, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, της Βελγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον P. Duray, βοηθό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, και του J.-V. Louis, προϊστάμενο της νομικής υπηρεσίας στην Εθνική Τράπεζα Βελγίου, της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 4ης Οκτωβρίου 1994,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Νοεμβρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 19ης Ιουνίου 1993, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Ιουλίου 1993 και πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό υποθέσεως C-358/93, και με διάταξη της 20ής Σεπτεμβρίου 1993, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Οκτωβρίου 1993 και πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό υποθέσεως C-416/93, η Audiencia Nacional υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 59 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και των άρθρων 1 και 4 της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ 1988, L 178, σ. 5, στο εξής: οδηγία).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο δύο ποινικών υποθέσεων. Στις 10 Νοεμβρίου 1992, ο Aldo Bordessa (υπόθεση C-358/93), ιταλικής ιθαγενείας

και κάτοικος Ιταλίας, εμφανίστηκε στον τελωνειακό σταθμό της La Junquera (Gerona) (Ισπανία), κατευθυνόμενος προς τη Γαλλία. Κατά τη διενεργηθείσα έρευνα του αυτοκινήτου, ανακαλύφθηκαν σ' αυτό τραπεζογραμμάτια συνολικής αξίας σχεδόν 50 000 000 πεσετών (PTA), κρυμμένα σε διάφορα σημεία. Ο A. Bordessa, δεδομένου ότι δεν διέθετε την άδεια την οποία απαιτεί η ισπανική νομοθεσία για την εξαγωγή ενός τέτοιου χρηματικού ποσού, συνελήφθη, τα δε χρήματα δημεύθηκαν. Οι σύζυγοι Marí Mellado και Barbero Maestre (υπόθεση C-416/93), ισπανικής ιθαγένειας και κάτοικοι Ισπανίας, διέσχισαν, στις 19 Νοεμβρίου 1992, τα σύνορα μέσω του ίδιου τελωνειακού σταθμού. Οι γαλλικές αρχές ανεκάλυψαν, στη συνέχεια, μέσα στο αυτοκίνητό τους, κατά τη διάρκεια ελέγχου την οποία διενήργησαν επί γαλλικού εδάφους, τραπεζογραμμάτια αξίας 38 000 000 PTA. Δεδομένου ότι αυτοί δεν είχαν ζητήσει από τις ισπανικές αρχές άδεια για την εξαγωγή του ποσού, κινήθηκε εναντίον τους ποινική δίωξη ενώπιον των ισπανικών δικαστηρίων.

3 Δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος 1816 της 20ής Δεκεμβρίου 1991, για τις οικονομικές συναλλαγές με την αλλοδαπή, η εξαγωγή, μεταξύ άλλων, μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων και τραπεζικών επιταγών εις τον κομιστήν, εκφραζομένων σε πεσέτες ή σε ξένο συνάλλαγμα, υπόκειται, όταν μεν η αξία τους υπερβαίνει το 1 000 000 PTA κατ' άτομο και για κάθε ταξίδι, σε προηγούμενη δήλωση, όταν δε αυτή υπερβαίνει τις 5 000 000 PTA κατ' άτομο και για κάθε ταξίδι, σε προηγούμενη διοικητική άδεια.

4 Το διάταγμα αυτό τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 42 της 15ης Ιανουαρίου 1993, το οποίο, κατά το παραπέμπον δικαστήριο, συνιστά βελτίωση τεχνικής απλώς φύσεως.

5 Το παραπέμπον δικαστήριο φρονεί ότι το κύρος και η ενέργεια αυτής της διατάξεως, με γνώμονα το κοινοτικό δίκαιο, συνιστά πρόκριμα για τη στοιχειοθέ-

τηση του ποινικού αδικήματος του νόμου 40 της 10ης Δεκεμβρίου 1979, περί του νομικού καθεστώτος του ελέγχου συναλλάγματος, όπως τροποποιήθηκε με τον οργανικό νόμο 10 της 16ης Αυγούστου 1983. Υπ' αυτές τις περιστάσεις, η Audiencia Nacional ανέστειλε τη δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντίκειται προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ μια κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους, σύμφωνα με την οποία η έξοδος από την επικράτεια προσώπου φέροντος μεταλλικά νομίσματα, ταξιδιωτικές επιταγές εις τον κομιστήν υπόκειται σε προηγούμενη δήλωση, εφόσον το σχετικό ποσό υπερβαίνει το 1 000 000 πεσέτες, και στη χορήγηση προηγούμενης διοικητικής αδείας, εφόσον το σχετικό ποσό υπερβαίνει τα 5 000 000 πεσέτες, συνοδεύοντας τη μη συμμόρφωση προς τις εν λόγω διατυπώσεις με ποινικές κυρώσεις οι οποίες μπορεί να είναι και στερητικές της ελευθερίας;

2) Αντίκειται προς το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΟΚ μια εθνική ρύθμιση όπως η περιγραφόμενη στο πρώτο ερώτημα;

3) Συμβιβάζεται μια ρύθμιση όπως η περιγραφόμενη στα προηγούμενα ερωτήματα προς τις διατάξεις των άρθρων 1 και 4 της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ;

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα, πληροί το άρθρο 1, σε συνδυασμό προς το άρθρο 4, της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ, τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ώστε να μπορεί να τύχει επικλήσεως έναντι του Ισπανικού Κράτους και ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και να καταστήσει ανενεργές τις αντίθετες του εθνικές διατάξεις;»

6 Με διάταξη του Προέδρου της 13ης Ιουνίου 1994, οι δύο υποθέσεις ενώθηκαν για να συνεκδικασθούν, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας, προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και έκδοση κοινής αποφάσεως.

7 Διαπιστώνεται, προεισαγωγικώς, ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καταργήσουν τους περιορισμούς των κινήσεων κεφαλαίων που πραγματοποιούνται μεταξύ κατοίκων των κρατών μελών. Ωστόσο, — όπως άλλωστε επεσήμανε το παραπέμπον δικαστήριο — το άρθρο 6, παράγραφος 2, επέτρεπε στο Βασίλειο της Ισπανίας να διατηρήσει προσωρινά τους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τις προθεσμίες που αυτό ορίζει. Μεταξύ των απαριθμουμένων σ' αυτό το παράρτημα πράξεων μνημονεύεται, στον κατάλογο IV, η αυτούσια εισαγωγή και εξαγωγή αξιογράφων και μέσων πληρωμής, των οποίων επετράπη στην Ισπανία να αναβάλει την ελευθέρωση μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992.

8 Επειδή τα πραγματικά περιστατικά στις δύο υποθέσεις συνέβησαν πριν από την ημερομηνία αυτή, η Γαλλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση διατύπωσαν αμφιβολίες για το αν η οδηγία είχε εφαρμογή στα επίδικα πραγματικά περιστατικά.

9 Όπως προκύπτει όμως από τη διάταξη παραπομπής, το εθνικό δικαστήριο έκρινε αναγκαίο να ερωτήσει το Δικαστήριο επί της ερμηνείας των άρθρων 1 και 4 της οδηγίας, διότι υπήρχε το ενδεχόμενο να προβεί σε εφαρμογή της — γνωστής στο εθνικό του δίκαιο — αρχής της αναδρομικότητας του ευμενεστέρου ποινικού νόμου. Θα καθιστούσε δηλαδή ανενεργό το εθνικό δίκαιο καθ' ό μέτρο αυτό θα αντέβαινε προς το κοινοτικό. Αυτό άλλωστε επιβεβαίωσαν οι διάδικοι της κύριας δίκης κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

10 Πρέπει, επομένως, να δοθεί απάντηση στα υποβαλλόμενα ερωτήματα, εφόσον στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει τόσο το κατά πόσον του είναι αναγκαία η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως για να μπορέσει να εκδώσει τη δική του απόφαση, όσο και το κατά πόσον τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο ασκούν επιρροή σ' αυτήν (βλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 1994, υπόθεση C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, Συλλογή 1994, σ. I-2305).

Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων

11 Με τα ερωτήματα αυτά, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν τα άρθρα 30 και 59 της Συνθήκης εμποδίζουν την εφαρμογή μιας κανονιστικής ρυθμίσεως, όπως της επίδικης, η οποία εξαρτά την εξαγωγή νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστήν από προηγούμενη άδεια της διοικήσεως ή δήλωση και συνοδεύει την υποχρέωση αυτή με ποινικές κυρώσεις.

12 Όσον αφορά ειδικότερα το άρθρο 30 της Συνθήκης, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα μέσα πληρωμής δεν πρέπει να θεωρούνται ως εμπορεύματα εμπίπτοντα στο καθεστώς των άρθρων 30 έως 37 της Συνθήκης (απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1978, υπόθεση 7/78, Thomson κ.λπ., Συλλογή τόμος 1978, σ. 681, σκέψη 25).

13 Όπως προκύπτει άλλωστε από το όλο σύστημα της Συνθήκης, η αυτούσια μεταφορά αξιών δεν εμπίπτει στα άρθρα 30 και 59, αλλά στο άρθρο 67 και στην οδηγία για τη θέση σε εφαρμογή της διατάξεως αυτής.

14 Και αν ακόμη αποδεικνυόταν ότι μια τέτοια μεταφορά συνιστούσε πληρωμή που εκτελείται στο πλαίσιο συναλλαγής αφορώσας εμπορεύματα ή υπηρεσίες, η πράξη αυτή δεν θα διεπόταν από τα άρθρα 30 και 59, αλλά από το άρθρο 106 της Συνθήκης.

15 Πρέπει, επομένως, να δοθεί στα δύο πρώτα ερωτήματα η απάντηση ότι μια κανονιστική ρύθμιση που εξαρτά την εξαγωγή νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστήν από προηγούμενη άδεια της διοικήσεως ή δήλωση και συνοδεύει την υποχρέωση αυτή με ποινικές κυρώσεις δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 30 και 59 της Συνθήκης.

Επί του τρίτου ερωτήματος

16 Με το τρίτο ερώτημα, το παραπέμπον δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 1 και 4 της οδηγίας εμποδίζουν μια εθνική νομοθεσία να εξαρτά την εξαγωγή νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστήν από προηγούμενη άδεια της διοικήσεως ή δήλωση.

17 Πρέπει, κατ' αρχάς, να υπομνησθεί ότι η οδηγία ελευθέρωσε πλήρως τις κινήσεις κεφαλαίων και επιβάλλει προς τούτο, με το άρθρο 1, στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καταργήσουν τους περιορισμούς των κινήσεων κεφαλαίων που πραγματοποιούνται μεταξύ κατοίκων των κρατών μελών.

18 Διευκρινίζεται, στη συνέχεια, ότι, δυνάμει του άρθρου 4, πρώτο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας, τα κράτη μέλη δύνανται «να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή των παραβάσεων των νόμων και των κανονιστικών τους πράξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προσεκτικής [προληπτικής] εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, και να προβλέπουν διαδικασίες δήλωσης των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημέρωσης».

19 Σημειώνεται σχετικώς ότι, ως σκοποί δικαιολογούντες την επίδικη κανονιστική ρύθμιση, προβλήθηκαν η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και η δίωξη παρανόμων δραστηριοτήτων, όπως η φοροδιαφυγή, το «ξέπλυμα» παρανόμου χρήματος, η διακίνηση ναρκωτικών, και η τρομοκρατία.

20 Πρέπει, επομένως, να εξετασθεί αν τα κράτη μέλη, κατά την επιδίωξη αυτών των σκοπών, θεσπίζουν μέτρα που εντάσσονται στο πλαίσιο του άρθρου 4, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας και αφορούν, κατά συνέπεια, συμφέροντα που θεμιτό είναι να προστατεύουν.

21 Διαπιστώνεται σχετικώς ότι το άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αναφέρεται ρητά σε μέτρα που είναι απαραίτητα για την αποφυγή των παραβάσεων των νόμων και των κανονιστικών τους πράξεων, «ιδίως» στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Άρα, και άλλα μέτρα επιτρέπονται, εφόσον αποσκοπούν στην αποτροπή παρανόμων δραστηριοτήτων ανάλογης επικινδυνότητας, όπως το «ξέπλυμα» παρανόμου χρήματος, η διακίνηση ναρκωτικών, και η τρομοκρατία.

22 Την ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνει άλλωστε η παρεμβολή, στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του άρθρου 73 Δ, το οποίο επαναλαμβάνει, κατ' ουσίαν — στην παράγραφο 1, στοιχείο β', — το άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, προσθέτοντας ότι τα κράτη μέλη διατηρούν την εξουσία να λαμβάνουν μέτρα υπαγορευόμενα από λόγους δημοσίας τάξεως ή δημοσίας ασφαλείας.

23 Με γνώμονα τις παραπάνω σκέψεις πρέπει, επομένως, να εξετασθεί αν η επιβολή από τις αρχές κράτους μέλους της υποχρεώσεως προηγουμένης λήψεως αδείας ή υποβολής δηλώσεως, για τη μεταφορά νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστήν, πρέπει να θεωρηθεί ως μέτρο απαραίτητο κατά την έννοια του άρθρου 4, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας.

24 Πρέπει, κατ' αρχάς, να σημειωθεί, ότι — όπως επεσήμανε ο γενικός εισαγγελέας στην ενότητα 17 των προτάσεών του — η άδεια έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα επί της εξαγωγής συναλλάγματος, την οποία εξαρτά, κάθε φορά, από την έγκριση της διοικήσεως, η οποία πρέπει να ζητηθεί με ειδική αίτηση.

25 Η επιβολή μιας τέτοιας υποχρεώσεως εξαρτά, σε τελική ανάλυση, την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων από τη διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως, καθιστώντας την έτσι κενή περιεχομένου (βλ. απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 1984, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 286/82 και 26/83, Luisi και Carbone, Συλλογή 1984, σ. 377, σκέψη 34). Ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την εμπόδιση κινήσεων κεφαλαίων που πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, πράγμα αντίθετο προς το άρθρο 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας.

26 Κατά την τελευταία αυτή διάταξη, συγκεκριμένα, η εφαρμογή των προβλεπομένων στο πρώτο εδάφιο μέτρων και διαδικασιών «δεν μπορεί να οδηγεί σε παρεμπόδιση των κινήσεων κεφαλαίων που πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου».

27 Αντιθέτως, η προηγούμενη δήλωση μπορεί να συνιστά απαραίτητο μέτρο που επιτρέπεται να λαμβάνουν τα κράτη μέλη, εφόσον, αντίθετα απ' ό,τι η προηγούμενη άδεια, η προηγούμενη δήλωση δεν αναστέλλει τη συναλλαγή την οποία αφορά, ενώ παρέχει παράλληλα στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα να προβούν σε ουσιαστικό έλεγχο για ν' αποτρέψουν παραβάσεις των νόμων και κανονιστικών τους πράξεων.

28 Η Ισπανική Κυβέρνηση όμως υποστήριξε το αναγκαίον της προηγουμένης αδείας, υποστηρίζοντας ότι είναι το μόνο σύστημα που επιτρέπει τον χαρακτηρισμό μιας παραβάσεως ως ποινικής και, άρα, την επιβολή ποινικών κυρώσεων. Η μη τήρηση αυτής της υποχρεώσεως ενδέχεται, άλλωστε, να επισύρει τη δήμευση των κεφαλαίων με τα οποία διεπράχθη το έγκλημα.

29 Η άποψη αυτή πρέπει να απορριφθεί.

30 Διαπιστώνεται ότι η Ισπανική Κυβέρνηση δεν απέδειξε επαρκώς ότι είναι αδύνατον να συνοδευθεί με ποινικές κυρώσεις η παράλειψη προηγουμένης υποβολής δηλώσεως.

31 Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να δοθεί στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι τα άρθρα 1 και 4 της οδηγίας δεν επιτρέπουν να εξαρτάται η εξαγωγή νομισμά-

των, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστήν από προηγούμενη άδεια, ενώ, αντιθέτως, επιτρέπουν να εξαρτάται από προηγούμενη δήλωση.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

32 Με το τέταρτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν οι διατάξεις του άρθρου 1, σε συνδυασμό προς το άρθρο 4, της οδηγίας, παράγουν άμεσα αποτελέσματα.

33 Επισημαίνεται ότι η επιβαλλομένη στα κράτη μέλη, με το άρθρο 1 της οδηγίας, υποχρέωση να καταργήσουν όλους τους περιορισμούς των κινήσεων κεφαλαίων διατυπώνεται κατά τρόπο σαφή και ανεπιφύλακτο και δεν απαιτεί κανένα ειδικότερο μέτρο εφαρμογής.

34 Πρέπει να τονιστεί ότι η εφαρμογή της επιφυλάξεως του άρθρου 4 της οδηγίας υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο· η δυνατότητα δηλαδή ενός κράτους μέλους να το επικαλεσθεί δεν εμποδίζει το άρθρο 1 της οδηγίας — το οποίο καθιερώνει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων — να απονέμει στους ιδιώτες δικαιώματα τα οποία αυτοί μεν δύνανται να επιδιώκουν δικαστικώς, τα δε εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται να προστατεύουν.

35 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα του παραπέμποντος δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 1, σε συνδυασμό προς το άρθρο 4, της οδηγίας, μπορούν να τύχουν επικλήσεως ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και να καταστήσουν ανενεργούς τους αντίθετους προς αυτές εθνικούς κανόνες.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ισπανική, η Βελγική, η Γαλλική, η Ολλανδική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με διάταξη της 19ης Ιουνίου 1993 (υπόθεση C-358/93) και με διάταξη της 20ής Σεπτεμβρίου 1993 (υπόθεση C-416/93), το Juzgado Central de lo Penal de la Audiencia Nacional, αποφαίνεται:

1) Μια κανονιστική ρύθμιση που εξαρτά την εξαγωγή νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστήν από προηγούμενη άδεια της διοικήσεως ή δήλωση και συνοδεύει την υποχρέωση αυτή με ποινικές κυρώσεις δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 30 και 59 της Συνθήκης.

2) Τα άρθρα 1 και 4 της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης, δεν επιτρέπουν να εξαρτάται η εξαγωγή νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις

τον κομιστήν από προηγούμενη άδεια, ενώ, αντιθέτως, επιτρέπουν να εξαρτάται από προηγούμενη δήλωση.

3) Οι διατάξεις του άρθρου 1, σε συνδυασμό προς το άρθρο 4, της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ, μπορούν να τύχουν επικλήσεως ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και να καταστήσουν ανενεργούς τους αντίθετους προς αυτές εθνικούς κανόνες.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Kapteyn Mancini

Κακούρης Moitinho de Almeida Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 23 Φεβρουαρίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias